

Ettepanek:

Söe- ja teraseühenduse fondi nõukogu otsused (COM (2025) 759, 760)

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev **19.01.2026**

KOKi esitamise tähtpäev **28.01.2026**

VV esitamise tähtpäev **5.02.2026**

Peavastutaja: **Haridus- ja Teadusministeerium**

Kaasvastutajad: **Rahandusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kliimaministeerium**

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTs § 152¹ lg 1 p 2);

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTs § 152¹ lg 1 p 1);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 10.12.25 kaks nõukogu otsuse eelnõu, mis on seotud Euroopa **Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) likvideerimisega**. Fond kasutab likvideerimisel oleva Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) vara, et rahastada terasetootmise dekarboniseerimist ja suletavate söekaevanduste õiglast üleminekut. Programmi muudatusega tahetakse kasvatada **eelarvet 200 miljoni euroni** (111 miljonilt). MFF üldeelarvele uusi kohustusi ei teki. ESTÜ kasutamata varade maht on praeguse hinnangu kohaselt 2026. aasta lõpus ligikaudu 647 miljonit eurot. Muudatuste eesmärk on teha Söe- ja Teraseuuringute Fond atraktiivsemaks ja tõhusamaks, tugevdada tööstusliku teadustegevuse tulemusi ning tagada, et allesjäänud varasid kasutatakse maksimaalse mõjuga.

- Nõukogu otsuse eelnõu **COM (2025) 759** näeb ette meetmed, mis on vajalikud protokoll nr 37 rakendamiseks Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) asutamislepingu kehtivuse lõppemise finantstagajärgede ning Söe- ja Teraseuuringute Fondi kohta, mis on lisatud Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule.
- Nõukogu otsuse eelnõu **COM (2025) 760** loob teadusprogrammi Euroopa Söe- ja Terase teadusfondi jaoks, sätestab selle tehnilised suunised ja mitmeaastased finantssuunised Söe- ja Terase teadusfondi varade haldamiseks.

Eesmärgid

Eesmärk on lihtsustada ja kiirendada investeeringuid Söe- ja Teraseuuringute Fondi raames, sealhulgas suurendada fondi atraktiivsust, ning jätkata Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) likvideerimise käigus kasutamata varade ja pärast likvideerimise lõpetamist Söe- ja Teraseuuringute Fondi varade (edaspidi „varad“) kasutamist kahe teadus- ja innovatsiooniprojektide taotlusvooru rahastamiseks ajavahemikus 2027–2030.

Selle saavutamiseks on vajalik Söe- ja Teraseuuringute Fondi reform, kuna praeguse nõukogu otsusega (EL) 2021/1208 kehtestatud sätted, mis võimaldavad kasutada osa varadest sihtotstarbeliste taotlusvoorude jaoks, kaotavad kehtivuse 2027. aasta lõpus.

Eelnõudega kehtestatakse meetmed, mis on vajalikud Euroopa Söe- ja Teraseühenduse (ESTÜ) likvideerimisel allesjäänud ja veel jaotamata varade kasutamiseks, mille **maht on praeguse hinnangu kohaselt 2026. aasta lõpus ligikaudu 647 miljonit eurot**, millele lisanduvad varasematest Söe- ja Teraseuuringute Fondi teadusprogrammi taotlusvoorudest allesjäänud kasutamata vahendid, rahastades nelja iga-aastast teadus- ja innovatsiooniprojektide taotlusvooru, mis on ette nähtud kaheaastastes tööprogrammides aastateks 2027–2028 ja 2029–2030.

Laiendatakse teadusprogrammi finantsraamistikku 200 miljoni euroni aastas, et kiirendada teadus- ja innovatsioonialaseid investeeringuid asjaomastes sektorites ning laiendada osalejate ringi. Suurenenud eelarve võimaldab ka rahastamismäärade ülespoole ühtlustamist ELi teadusrahastamisprogrammidega, paralleelse nõukogu otsuse kaudu, millega kehtestatakse mitmeaastased finants- ja tehnilised suunised, võimaldades suuremat osalust avaliku sektori ja akadeemiliste asutuste poolt. See toetab paremini tööstusliku teadustegevuse investeeringuid ja tulemusi.

Rahastuse jaotus söe- ja terasealase teadustegevuse vahel jääb komisjoni poolt teadusprogrammi rakendamisel samaks. Vajaduse korral võib seda jaotust siiski tööprogrammi rakendamise viimasel aastal muuta, et tagada varade täielik kasutamine.

Mõju ja sihtrühm

Majandus Ettevõtlus, innovatsioon

Sihtrühm: söe- ja terasesektori tööstusettevõtted, nt terasetootjad, söe- ja metallurgiaettevõtted, tööstuslikud teadus- ja arendusasutused. Samuti VKEd terase- ja söesektoris.

Mõju sihtrühmale: innovatsiooni- ja teadusprojektid saavad senisest suurema ja stabiilsema rahastusvõimaluse, kiirema ligipääsu rahastusele tänu lihtsustatud suunistele, toetus tööstusliku teadustegevuse ja turuleviidavate lahenduste arendamiseks. Muudatused panustavad Euroopa konkurentsivõimesse tööstuse süsinikuheite vähendamise lahenduste leidmise kaudu. VKEdele avaldab mõju väiksem halduskoormus taotluste esitamisel.

Sihtrühm: ülikoolid, avaliku sektori teadusasutused, rakendusüuringute keskused.

Mõju sihtrühmale: laiem osalemisvõimalus Söe- ja Terasuuringute Fondi projektides, kõrgemad rahastamismäärad, mis ühtlustatakse ELi teadusprogrammidega, tugevamad koostöövõimalused tööstusega, suurem roll rakendusüringutes ja innovatsioonis.

Keskkond Kliimamuutused

Sihtrühm: elanikkond.

Mõju: panustatakse tööstuse dekarboniseerimise eesmärkidesse ja seega puhtama elukeskkonna loomisse.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad huvirühmad, sh teadusasutused, ülikoolid, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda jt.